

Pogajanja med novo avtno korporacijo in unijo

Kaiser-Fraser Corp. še ni začrtala mezdnih smernic

APEL NA BRITSKO DELAVSKO VLADO

Detroit, Mich., 17. dec.—Unija združenih avtnih delavcev, včlanjena v Kongresu industrijskih organizacij, je naperila svoje to-pove, nabite z zahtevo za zviša-nje plače za 30 odstotkov, proti novi avtni korporaciji Kaiser-Fraser. Naznanila je, da se bo-djo pogajanja s to korporacijo pričela po obnovi razgovorov s korporacijo General Motors in Ford Motor Co. Unija je okli-cala stavko proti General Mo-tors, v kateri je zavojevalnih čez 200,000 delavcev, ker je korpo-racija odbila zahtevo glede zvišanja plače za 30 odstotkov.

Kaiser-Fraser Corp. še ni za-črtala in objavila mezdnih smernic. Njen besednik je de-jal, da bo zahtevala od unije ga-rancijo proti stavkam. Tako garancijo je unija zagotovila Ford Motor Co. zadnji teden. Krajevne avtne unije v Flintu so označile zagotovilo za izdaj-stvo delavskega gibanja in za-hatevale preklcik.

Zagotovilo, dano Ford Motor Co., določa kaznovanje avtnih delavcev, ki se udeležijo "divje" stavke. Kazen je tri dolarje na dan za prvi prestopke in pet do-larjev na dan za drugi.

Korporacija General Motors je naznanila, da se bodo poga-janja z avtno unijo obnovila dan-es. Walter P. Reuther, pod-predsednik unije, je dejal, da bo zahteval pogajanja v navzoč-nosti častnikov. Če bi se korpo-racija upirala, bo unija objavila poročilo o poteku pogajanj.

Reprezentanti unije in korpo-racije General Motors se bodo v sredo sestali s člani posebnega odbora, katerega je imenoval predsednik Truman, v Washing-tonu. Ta odbor bo skušal izrav-nati konflikt med unijo in korpo-racijo.

R. J. Thomas, predsednik avt-ne unije, je razkril, da je di-rektno apeliral na predsednika britske vlade Attleeya za inter-venkcijo v stavki proti korpo-raciji General Motors. Thomas je dejal, da je dobil informaci-je iz zanesljivih virov, da brit-ska vlada poseduje 434,000 del-nic te korporacije, 36,000 delnic Chrysler Motor Corp. in 34,800 delnic Briggs Manufacturing Co.

Besednik General Motors je dejal, "da je Thomasovo razkri-tje novica zame in da bo moral komentar razkritja priti od di-vizije korporacije v New Yorku, ki ima podatke o britskih inter-tesih v korporaciji."

Charles Campbell, načelnik britskega informacijskega biro-ja v Washingtonu, je priznal, da britska vlada poseduje delnice korporacije General Motors in da ima volilno pravico. Dalje je rekel, da ne more potrditi in ne zanikati Thomasove trditve, da britska vlada poseduje 434-000 delnic.

Thomas je dejal, da je uver-jen, "da sedanja uprava korpo-racije General Motors ne izraža mišljenja večine lastnikov in ne stališče britske delavske vlade, ki poseduje delnice korporacije. Ako bo britska vlada interveni-rala, bo s tem demonstrirala so-lidarnost delavskih ljudstev v vseh državah in da so profiti, katere grmadi korporacija, za-veva delavcev."

Korporacija General Motors je večkrat naglasila, da ne bo razpravljala o profitech z re-prezentanti avtne unije. Zadnji petek je naznanila, da je moralo 64 tovarn v Detroitu in drugih mestih zapreti vrata zaradi stav-ke.

Henry Ford II., predsednik Ford Motor Co., je dejal, da je

Domače vesti

Smrt pionirja

Sheboygan, Wis.—Tukaj je u-mrl Frank Schwartz, star 75 let, doma iz vasi Donava pri Ptuj, odkoder je prišel v Ameriko pred 53 leti, in sicer v Tower, Minn. Leta 1895 se je preselil semkaj in bil prvi Slovenec v Sheboyganu. Pozneje se je pre-selil v Willard, Wis., leta 1920 pa se je zopet vrnil v Sheboy-gan, kjer je živel do smrti. Ves ta čas je bil član društva 344 SNPJ. Zapušča dve poročni hčeri—Victorio Suppanceh in Tillie Beniger—in v Long Beachu, Cal., pa sina. Žena mu je umr-la 1943.

Nov grob v Penni

Greensburg, Pa.—Tukaj je 19. nov. umrla Pauline Sever, stara 68 let, članica društva 223 SNPJ in doma od Zagorja ob Savi. Zapušča sina, hčer, več vnukov in drugih sorodnikov.

Prejel odlikovanje

Windsor Heights, W. Va.—S/Sgt. Ernest Stucin, član društva 407 SNPJ je bil odlikovan z bronasto kolajno za izredno hrabrost, ki jo je pokazal 22. febr. 1945 v Nemčiji. Ranjenim vojakom je priskočil na pomoč ne zmečec se za eksplozije min in bil pri obvezovanju tudi sam ranjen. Vpoklican je bil no-vembra 1943, leto pozneje po-slan preko morja in se še na-haja v Nemčiji. Njegov brat John je bil 28. okt. častno od-puščen iz armade. Boril se je na zapadni fronti z deveto zrač-no silo in prejel več odlikovanj. Pred vrnitvijo je obiskal svoje-ga brata Ernesta v Nurenbergu. Po činu je bil saržent.

Iz Clevelanda

Cleveland.—Frank Stopar je bil obsojen na dosmrtno ječo, ker je na večer zmage nad Ja-ponsko streljal na svojo ženo ter jbil njeno prijateljico Frances Eržen. Sodbo so izrekli trije sodniki.—Častno so bili odpušče-ni iz armade: Edward Zalar, v službi 45 mesecev; Ludwig J. Speh, služil pri mornarici dve leti in se udeležil bojev na Ok-i-nawi; Frank Judnick, pri voja-kih 42 mesecev kot mehanik pri bombnikih.

Dobili paket

Chicago.—Mrs. Angela Pod-bevsek je prejela pismo od svo-je sestre iz Predtrga pri Radov-lici, Gorenjsko, v katerem ji sporoča, da so prejeli paket iz Amerike. Paket je bil na poti lva meseca.

Zopet v civilu

Ely, Minn.—Iz vojaške službe na Pacifiku se je vrnil v civilno življenje Frank L. Mavetz. Slu-žil je 46 mesecev, njegov brat John, ki je tudi dobil časten od-pust, pa 40 mesecev in bil v ak-ciji v Evropi. Njun brat Louis pa se še nahaja na Filipinih. Vsi so člani društva 268 SNPJ.

Zveza med Vatikanom

in Japonsko pretrgana

Tokio, 17. dec.—Zavezniški glavni stan je odredil pretrga-nje diplomatske zveze med Ja-ponsko in Vatikanom. Prej je odredil odpoklic japonskih di-plomatov in zasego lastnine.

produkcija avtomobilov zaostala zaradi pomanjkanja avtnih pri-tiklin. Program je določal pro-dukcijo 50,000 avtomobilov do božiča, toda izdelanih jih bo le 30,000.

"Produkcija šepa, namesto da bi drvela," je dejal. "Krivda ni delavcev, temveč je za situacijo odgovorno pomanjkanje prit-iklin in materiala. Od poraza Japonske ni bilo niti ene neav-torizirane stavke v naših tovar-nah. Kompanija je morala od-sloviti skoro 40,000 delavcev v zadnjih petih tednih zaradi po-manjkanja materiala."

Konferenca zunanjih ministrov

Važna vprašanja pridejo na dnevni red

Moskva, 17. dec.—Besednik britanskega poslanstva je dejal, da so se zunanji ministri treh velesil—Velike Britanije, Rusije in Amerike—sestali na prvi seji si-noči. Seja je trajala čez dve uri.

Razgovori se bodo danes na-daljevali v palači Spiridonovki. Važna vprašanja in problemi, katere je konec vojne potisnil na površje, pridejo na dnevni red. Ameriški državni tajnik Byrnes, britski zunanji minister Bevin in ruski zunanji komisar Molotov bodo danes razpravljali o proce-duri.

Vprašanje predsedništva konfe-rence se ni rešeno. Mnenje prevladuje, da se bodo zunanji ministri vrstili.

Byrnes je bil zaposlen s čita-njem in študijo poročila ameriškega državnega departmanta, katero je dobil iz Washingtona. To vsebuje navodila, katerim bo moral posvetiti svojo pozornost, dokler bo v Moskvi. Njegov glavni stan je v palači ameriškega poslanstva.

Dva avstrijska

generala aretirana

Eden je izvršil

samomor po aretaciji

Dunaj, 17. dec.—Dva avstrijs-ka generala, ki sta služila dik-tatorju Hitlerju, ko je Avstrija prišla pod njegovo kontrolo, sta bila aretirana v britski okupa-cijski coni.

To sta generala J. Globocnik, bivši poveljnik nacistke elitne garde in Karl Bardoff, zagovornik vsenemštva, ki je imel važ-no pozicijo v avstrijski armadi po zaključanju prve svetovne vojne.

Globocnik je izvršil samomor po aretaciji. Življenje si je kon-čal s stropom, katerega je imel pri sebi. Globocnik je bil sadist tipa Juliusa Streicherja in velik sovražnik židov. Ko je Hitler pogoltnil Avstrijo, je Globocnik prevzel nalogo uničenja židov,

Zatiranje tiska v Italiji

List Primorski dnevnik suspendiran

Rim, 17. dec.—Šest dni po for-miranju nove italijanske vlade, katere predsednik je Alcide de Gasperi, se je začelo zatiranje tiska, ki kritizira to vlado.

Policijski so zasegli kopije dveh tednikov, ki sta prinesla kartune in objavila članke z napadom na vlado in prestolona-slednika Umberta. Uredniki rim-skih in milanskih listov so ostro obsodili zatiranje tiska.

V Julijski Krajini so komuni-sti in jugoslovanski elementi oklicali generalno stavko v znak protesta proti zavezniški vojaški vladi, ki je suspendirala Pri-morski dnevnik. List je bil sus-pendiran, ker ni hotel preklicati obdolžitve, da je zavezniška vojaška vlada imenovala znane fašiste za uradnike v Trstu.

Zavezniške vojaške avtoritete še vedno cenzurirajo vsa pisma in druge komunikacije v Vidmu in Julijski Krajini. Cenzuri so podvržena vsa pisma, ki so na-slovljena prebivalcem in ljudem zunaj province.

De Gasperi ni držal besede, da bo ščitil svobodo tiska. List Ita-lia Libera, glasilo akcijske stranke, je označilo novo italijansko vlado za "diktaturo Svete zveze." Socialistični list Epoca piše, da je Italija dobila vlado policije in monarhije.

Admiral Wilkinson

pred kongresnim

odborom

Washington, D. C., 17. dec.—Skupni kongresni odbor, ki pre-liskuje ozadje zavrtnega japo-nškega napada na Pearl Harbor, je naznanil, da bo zaslišal ad-mirala T. S. Wilkisona, bivšega direktorja inteligenčnega od-delka mornarice. On bo nasto-pil kot zadnja priča pred odba-rom, ki bo ta teden pretrgal za-slišanje. Odbor bo obnovil svo-je delo po novem letu.

prevzel nalogo uničenja židov. Nalogo je tudi dovršil. Izmed 180,000 židov, ki so bivali na Du-naju, jih je samo pet tisoč osta-lo živih.

Bardoff je propagiral idejo in filozofijo vsenemštva. Ustanovil je Nemški klub na Dunaju, or-ganizacijo, katere je sprejemala kot člane le Avstrijce iz gornjih plasti. On je širil narodni socia-lizem v Avstriji. Bardoff bo po-stavljen pred zavezniško sodišče kot vojni zločinec.

AKCIJA ZA KONČANJE VOJNE NA KITAJSKEM

Delegacija vodilnih komunistov dospela v Čungking

TRUMANOVA IZJ-AVA POZDRAVLJENA

Čungking, Kitajska, 17. dec.—

Akcija za končanje civilne voj-ne na Kitajskem je bila podvze-ta, ko so vodilni komunisti do-speli v Čungking in obnovili mi-rovna pogajanja s predstavniki centralne vlade. Pogajanja je priporočal predsednik Truman v svoji deklaraciji, da bo Ame-rika izvajala novo politiko na Kitajskem.

Trumanova deklaracija je vsebovala tudi apel za enotnost vseh kitajskih grup. Deklara-cija je dvignila upanje, da bodo poteškoče premagane brez civil-ne vojne.

Komunisti in reprezentanti centralne vlade so pozdravili Trumanovo deklaracijo. Obe grupi sta uverjeni, da bo ge-ne-rals George C. Marshall, ki je bil imenovan za ameriškega posla-nika na Kitajskem, storil vse, kar bo mogel, da se civilna voj-na konča. Marshall je na poti v Čungking.

Vladni krogi so izjavili, da Trumanova deklaracija je v so-glasju z njihovo sedanjo polit-i-ko. Pozdravili so zlasti Truma-novo zagotovilo, da bo Amerika nudila vso podporo Kaišekovi vladi v Čungkingu.

Komunisti so naglasili, da jih veseli, ker je Truman v dekla-raciji priznal dejstvo, da je Ki-tajska zdaj pod vlado ene stran-ke, dočim so oni za formiranje koalicijske vlade, v kateri naj bi bile vse grupe reprezentirane.

Besednik komunistične dele-gacije je pozdravil Trumanovo zagotovilo, da je Amerika proti raztegnitvi vojaške intervencije Kaišekove vlade na notranjo borbo. "Upamo, da bo general Marshall, ko bo prišel v Čung-king, storil potrebne korake," je dejal. On je tudi ponovil trdi-tev, da komunisti ne bodo vo-dili opozicije proti združenju vseh kitajskih oboroženih sil, čeprav bi to rezultiralo v likvi-daciji komunističnih čet, ako bo formirana reprezentativna vla-da.

"Komunisti so se izrekli za u-stanovitev političnega sveta vseh strank, ki naj bi rešil vsa vprašanja in probleme ter u-stvaril podlago enotnosti na Ki-tajskem."

Stavka oljnih delavcev končana

Vlada bo vrnila lastnino kompaniji

New York, 17. dec.—H. F. Sinclair, predsednik Sinclair Oil Co., je naznanil, da je stavka, katero je oklicala unija oljnih delavcev, včlanjena v Kongresu industrijskih organizacij, konča-na. Konflikt je bil izravnán z dosego sporazuma med kom-panijo in unijo.

Sinclair je dejal, da sporazum določa zvišanje plače za 18 cen-tov na uro. Unija se je obveza-la, da ne bo oklicala stavke v do-bi veljavnosti sporazuma. Po-godba, ki je bila sklenjena, po-teče 31. maja prihodnjega leta. Ta vsebuje provizijo, da kom-panija lahko prekliče pogodbo, če unija krši protistavkovno zago-tovilo. Kompanija se je na dru-gi strani obvezala, da ne bo iz-prla delavcev.

V stavki, ki je bila oklicana v oktobru, je bilo zavojevalnih 8400 delavcev. V konflikt je po-segla federalna vlada in zasegla lastnino kompanije. V Washing-tonu je bilo zdaj objavljeno na-znanilo, da bo vlada vrnila zase-ženo lastnino kompaniji.

"Zavzeli smo stališče, da se konflikti lahko izravnavajo s ko-lektivnim pogajanjem in brez vladne intervencije," je rekel Sinclair. "Iz tega razloga je kompanija sklenila sporazum z voditelji unije oljnih delavcev."

Dogovor med

Rusijo in Kitajsko

Komunistične sile se

bližajo železnici

Čungking, Kitajska, 17. dec.—

Vlada generalisima Kaišeka je naznanila sklenitev dogovora z Rusijo, ki dovoljuje operacije vojaškim četam v Mandžuriji. Dogovor je bil sklenjen po za-ključanju pogajanj.

Vladne čete bodo na podlagi dogovora vkorakale v Čangcun, glavno mesto, Mukden in Harbin v severni Mandžuriji. Sta-tus Dairena, pristanišnega me-sta, še ni pojasnjen. Prej je bilo naznanjeno, da bo prišel pod skupno kitajsko-rusko kon-trolo. V Dairenu so zdaj samc-ruske čete.

Dogovor določa tudi formira-nje krajevnih kitajskih admini-stracij v Mandžuriji.

Kitajski komunisti so obnovi-li napade na zalagalne linije Kaišekove armade v severni Mandžuriji. Poročilo pravi, da komunisti prodirajo v smeri železnice Tientsin-Pukow in pro-ti Tainanu, glavnemu mestu pro-vince Šantung.

Na južni strani Tainana je zbrana komunistična sila okrog 120,000 mož. Enote te sile na-padajo mesto Linčeng.

Vest iz komunističnih virov omenja bitke na obeh straneh proge železnice Peiping-Han-kow.

Čungking poroča, da so komu-nisti odprli špijsko šolo v bli-žini Kweisuija, glavnega mesta province Suiyuan. To pohajajo moški in ženske.

Poročilo iz Jenana, komuni-stične prestolnice, omenja usta-novitev komisije za kaznovanje vojnih zločincev. Dva voditelja Notranje Mongolije sta bila a-retirana. To sta princ Teh in general Li Šoulin. Slednji je bil poveljnik lutkarskih obo-roženih sil v Zunanji Mongoliji.

Italijanski fašist

v francoski legiji

Rim, 17. dec.—Dopisnik rim-skih listov v Alžiru poroča, da je Giuseppe Bottai, italijanski fašist, ki je imel važno pozicijo v Mussolinijevem režimu, nufel zavetje v francoski tujski lēgi-ji. Bottai je pobegnil v severno Afriko, ko so zavezniške čete invadirale južno Francijo.

PRAVIČNA OBRAVNAVA ZAGOTOVLJENA JAPONCEM

Ameriško sodišče bo kaznovalo le vojne zločince

ODMEV SAMOMORA BIVŠEGA PRE-MIERJA

Tokio, 17. dec.—Joseph B.

Keenan, ameriški prosekutor, je dal zagotovilo japonskemu ljud-stvu, da se mu ni treba bati ni-česar s strani ameriške justice in da ne bo nobena nedolžna oseba kaznovana. Ameriško sodišče bo kaznovalo le one, ki bodo spo-znani za krive vojnih zločinov.

Keenan je podal izjavo potem, ko je princ Fumimaro Konoye, predsednik treh japonskih vlad v desetletju pred izbruhom voj-ne med Japonsko in Ameriko in bratranec cesarja Hirohita, izvršil samomor.

"Nobena oseba, ki je bila are-tirana, ne bo kaznovana, če iz-priča svojo nedolžnost," je dejal Keenan. "Ameriška sodišča so pravična in ne obsojajo nedolž-nih ljudi. Iz tega sledi, da sle-harni, ki si konča življenje, se zaveda krivde."

Preden je Konoye izvršil sa-momor, je izročil svojemu sinu Mičitaku pismo. To vsebuje priznanje, da je bil on odgovoren za japonski napad na Kitajsko. Pismo dokazuje, da Konoye ce-lo v svojih zadnjih urah ni bil gospodar svojih odločitev, kakor ni bil, ko je bil na višku svoje kariere. Koncal si je življenje iz-bojani pred obravnavo pred ameriškim sodiščem.

Tokijaki list Asahi pravi, da so je Konoye izognil obravnavi s samomorom. Objavil je tudi pismo, katero je Konoye poslal cesarju Hirohitu pred resignaci-jo kot predsednik vlade v okto-bru l. 1941. To pravi, da je re-signiral, ker je general Hideki Tojo zahteval določitev datuma za napoved vojne Ameriki. To-jo je nasledil kot premier in on o skoval načrt za zavrtni napad na Pearl Harbor.

Markiz Koide Kido, svetovalec cesarja Hirohita, je bil aretiran in odveden v jetnišnico Sugamo v Tokiju, v kateri bo čakal ob-avnavne kot vojni zločinec. Ge-nerals MacArthur, vrhovni po-veljnik okupacijske sile, je od-redil aretacijo nadaljnjih japo-nskih častnikov in uradnikov, ki bodo postavljeni pred sodišče kot vojni zločinci.

pozicija proti

opozilu Angliji

Washington, D. C., 17. dec.—V kongresu se snuje opozicija proti posojilu Veliki Britaniji v vsoti \$4,400,000,000. Obeta se ostra kontroverza. Kongresnik Knutson, republikanec iz Min-nesote in član odseka za pota in sredstva, se je izrekel proti po-sojilu. Dejal je, da bi Amerika pomagala britski delavski vladi pri socializaciji britskega impe-rija, če bi kongres sankcioniral posojilo.

Glasovanje

o končanju stavke

Windsor, Ont., Kanada, 17. dec.—Člani avtne unije bodo glasovali o končanju stavke pro-ti Ford Motor Co., ki traja že tri mesece. Glasovanje je predla-gal delavski minister Humphrey Mitchell. V stavki je zavojeva-nih čez 10,000 delavcev.

Sedem ubitih

v železniški nesreči

Kollock, S. C., 17. dec.—Se-dem ljudi je bilo ubitih in čez 50 ranjenih v koliziji dveh vla-kov, ki se je pripetila sinoči. Lokomotiva in trije vagoni ene-ga vlada so skočili iz tira po ko-liziji.

"Pearlharborska polka—reakcija pleše na grobu F.D.R."

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENTGLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE
JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Zdravne drave (sloven Chicago) in Kanada \$6.00
na leto, \$3.00 na pol leta, \$1.50 na četrt leta; za Chicago in okolice
Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$3.75 na pol leta; za inozemstvo \$9.00.Subscription rates: for the United States (except Chicago) and
Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year,
foreign countries \$9.00 per year.Člene oglašev po dogovoru. Rokopisi dopisov in nematerialnih
dokazov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (knjige, povesti,
drame, pesmi itd.) se vrnejo poljitelju le v slučaju, če je priložil
poštno.Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications
and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts,
such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only
when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vsi, kar ima stik s sistemom

PROSVETA

2857-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz
naselbin

TO IN ONO

Chisholm, Minn.—Danes, ko pišem te vrstice, se je odprl lov na srnjake. Veliko število lovcev se je odpravilo daleč proti severu, v črne gozdove, kjer so tudi velike planjave in pašniki, na katerih se pasejo srne in srnjaki. To leto je lovska sezona prijetnejša kot v času vojne, zato je bilo toliko lovcev na lov.

Tudi fantje in moške, ki so se povrnili iz vojne, se bodo vezali s streljanjem na srne in na lov se bodo bolj počutili kot pa na bojišču v strelskih jarkih. Mnogi lovci bodo srečni in se domov povrnili z bogatim plenom, drugi pa ne, čeravno je dosti srn in srnjakov v teh gozdovih.

Imeli bomo tudi Zahvalni dan, da se lahko zahvalimo za prejete dobrate v tem letu. Veliko družin je srečnih, ker so se njih dragi povrnili domov iz vojne, toda mnoge pa še čakajo povratka svojih sinov. Mnogi pa se ne bodo nikoli več povrnili k svojim dragim. Dali so svoja mlada življenja za demokracijo in za njih je vse končano.

Torej letos bomo imeli v Zedinjenih državah tri različne zahvalne dneve. Pri nekaterih družinah bo vladalo veselje, pri drugih upanje, da se dragi kmalu povrnejo, pri tretjih pa bo vladala žalost, ker se ne bodo njih dragi nikoli več povrnili.

Je pa še milijone različnih družin na svetu, ki se na različne načine zahvaljujejo, da jim je ostalo vsaj golo življenje!

Zelo veliko takih družin je v Jugoslaviji. Iz poročil, ki prihajajo iz stare domovine, razvidimo, da je zelo veliko takih nesrečnih ljudi v deželi, katera je najhujše najbolj trpela v tej vojni in se zaeno najhujše bojevala proti nacifizmu. Ker se je ta narod tako herojsko boril in toliko trpel, bi mu morali zavezništvo največ pomagati ter mu vrniti tisto zemljo, katera mu je bila po krivici odvzeta.

Človeku pridejo različne stvari na misel. Koliko je nedolžnih, ki si žele, da bi dobili vsaj kosček kruha! Koliko je nesrečnih mater, ki morajo gledati stradanje svojih otrok, ki stazajo svoje ročice k njej, a ona jim nima kaj dati v usta! Uboja mati, ki ne more pomagati svojemu otroku!

Prišlo je veselo naznanilo: mir, konec vojne! Toda kakšen mir? Ali takšen kot ga je pričakovalo ljudstvo? Ne, ni takšen! Vse povsod samo žalost in tuga, pomanjkanje in glad! Nova sovražstva se nam obetajo. In kdo jih obeta? Oni, ki niso nikoli občutili vojnih grozot, temveč so si samo gradili in skupaj zmanjšali bogastvo v času, ko so naši vojaki prelivali kri na vseh frontah po vsem svetu. Ti paraziti žele, da bi se narod klali med seboj tudi v bodočnosti. In prav radi njih se je razbila londonska konferenca zunanjih ministrov petih sil. Skupaj so bili reprezentanti dveh svetov, prvi zastopniki ljudstva, drugi pa kapitalizma.

Angleški imperialisti se bi radi po tej vojni še bolj uisrali v vzhodni Evropi, posebno pa v Jugoslaviji. Meni se vidi, da bi bilo bolje, da ne bi prišla v Anglijo delavska stranka na površje, ker ima tako nazadnjaške voditelje. S tako taktiko, kot jo vodijo sedaj, bodo več škodovali svetovnemu delavstvu kot pa koristili.

Zadnje čase tudi neprestano slušamo strahove o atomski bombi in mnogi hočejo, da bi bila ta iznajdba skrivnost za ostali svet. Pisec se šteje za dobrega ameriškega državljan; Ameriki pomagam, kolikor je v moji moči. Prepričan sem, da nas ne bo mogel nihče premagati. Rusija je velika sila, ampak ona ne želi nič slabega Ameriki. Te dve deželi lahko skupno delata za blagor človeštva, dočim bodo vse druge države bile priključene pokoriti se temu dvema državam. Nič drugega ni treba kot da se te dve državi zanesta druga na drugo in razvilo se bo iskreno prijateljstvo med njima.

Naša Amerika se danes niko-

gar ne boji, kajti ona je mati vsega sveta. Če bomo zavzeli pravilno stališče, se nam ne bo treba bati nobenih agresorjev. Urednik Prosvete je v pravem, ko je zapisal, da je rešitev sveta in svetovni republik. Le če bi imeli vsi narodi svoj življenjski prostor, bi narodnostne mrznje odpadle za vselej. Vsi sposobni narodi naj bi dobili svoje vlade, katere bi delovale v korist ljudstva in ne za izkoriščevalce.

Med te narode ne prištevam Anglijo, kajti ona je agresivna država in noče dati svobode svojim podložnim narodom.

Kitajski bi se tudi hitro umirila in prenehala s civilnimi vojnami, ako se ne bi izkoriščevalci vmešali v njene notranje zadeve. V naši Ameriki imamo veliko dobrih in sposobnih osebe, ki so sposobne vladati narodu. To se je pokazalo zadnje vojno in ameriško ljudstvo je šlo vladi v Washingtonu na roko v vseh ozirih. Političnim hujšakcem, ki so pod vplivom denarnih močev, pa bomo dali brco, ko bo prišel čas za to. Čim hitreje delavstvo pomete s temi izkoriščevalci in demagogi, toliko bolje bo za deželo!

Vsi upamo, da se bodo zmogoviti narodi sporazumeli in pomagali narodom, ki so se ves čas borili na zavezniški strani. Med temi je tudi Jugoslavija, kateri so italijanski fašisti storili toliko gorja, sedaj pa se Italija obnaša tako kot da bi bila naša zaveznica ves čas vojne ter bi rada še, nadalje izkoriščala jugoslovanski narod. Amerika mora preprečiti to grdo italijansko agresivno nakano. Amerika ima moč in lahko to prepreči.

Trst in vsa Julijska Krajina mora biti združena z Jugoslavijo, kateri ti kraji po vseh pravicah tudi pripadajo. Amerika je šla v vojno z namenom, da pomaga posebno malim narodom, da dobijo res pravo demokracijo, za katero so se mali narodi tako hrabro borili in toliko žrtvovali.

Vpreženje atomske energije je velika iznajdba v zgodovini človeštva in s to iznajdbo se bo pričela nova doba. Ako se jo bo rabilo za blagostanje človeštva, potem je pravi blagoslov, če pa ne, bo pa človek z Ajo uničil samega sebe, kakor je dejal angleški pisatelj Wells, ki je star 79 let.

Zgoraj sem omenil o stradanju otrok in mater. Če katera mati trpi, je to gotovo jugoslovanska mati in prav v tem času. Zato moram omeniti, da bomo šli člani SANSa od hiše do hiše pobirali obleke, obušarje in druge potrebščine za naše siromašne brate in sestre v stari domovini, posebno pa za matere in otroke. Prosim vas, imajte pripravljeno vse, kar morete dati, da tako čim več zberemo in pomagamo trpečemu jugoslovanskemu narodu.

Frank Klune,
tajnik 91 SANSa.

ODNEV NA VOJNA GROZODEJSTVA IN DRUGO

Detroit, Mich.—Veliko let sem že članica SNP in prav tako naročnica Prosvete. Brez Prosvete ne bi mogla biti, moram pa utemeljiti, da nisem še niko-

li čitala tako grozljiv stvari v njej kot sedaj. Ko prebram pisma iz stare domovine, se mi krči srce. Koliko so morali ti reveži pretrpeti!

Ko sem čitala od Angele Kumše, sem se vpraševala, ali je mogoče tako zverinstvo na svetu. Človeku zastane srce ob misli na zverinstva, ki so jih počeli Italijani, Nemci in domači izdajalci v stari domovini.

Tudi jaz sem prejela pismo iz stare domovine. Pisala mi je moja sestra. Piše, da sta dva njena sinja pri partizanih. Eden je bil ranjen v levo roko; veda, la ni več kot leto dni kje sta. Veliko je pretrpela doma z otroci. Upala se ni nikamor in vedno se je tresla pred najhujšim. Posebno je bilo hudo, ker so bili vsi sosedje domobranci.

Danes pa je vesela in srečna: Shova sta na Štajerskem in ji je kar dobro. Pravi, da se sedaj že dobi za življenje, samo obleke in obušarje primanjkuje. Najvažnejše pa je, da imajo svobodo, katero so si sami priborili. Tako piše moja sestra.

Zelo me srce boli tudi za naše vojake. Tisti, ki prihajajo domov zdravi, so veseli, kakor tudi njihove družine, drugače pa je z onimi, ki so pobabljeni, živčno bolni itd. Največja žalost pa vlada tam, pri onih družinah, katerih dragi se ne bodo nikdar več povrnili. Srca mater, žen in očetov krvave. Težko, težko se je sprijazniti z mislijo, da jih ne bo nikoli več nazaj, še posebno mati ne more pozabiti.

Prav ko o tem razmišljam, sem se spomnila tudi na naše člane-vojake. Strinjam se s sestro Mary Vidmar, ki se je potegnila za člane-vojake in apelirala na gl. odbor, naj razveljavi tisto določbo, katera je določala, da se morajo člani-vojaki podvreči zdravniški preiskavi, če hočejo nazaj pristopiti v bolnišni in oškodninski sklad.

Naši člani niso šli radi v vojno, toda za njih ni bilo drugega izhoda, radi tega jim moramo iti na roke v vseh ozirih. Reveni so dosti pretrpeli, zato se zavzemimo za njih.

Anna Travnik.

USPEŠNA PRIREDITEV PODRUŽNICE 106 SANSa

Cleveland, O.—V nedeljo, 2. decembra, se je vršila v Slovenskem društvenem domu v Euclidu zelo uspešna priredba podružnice št. 106 SANSa, kjer so praznovali obletnico ustanovitve podružnice za euclidsko slovensko naselbino.

Navzoče je pozdravil Ahacij Prezelj, predsednik podružnice, nato je govoril Frank Česen, tajnik podružnice, in je pojasnil dosedajne uspehe in delovanje podružnice 106. Kot glavni govornik je nastopil pa poznani odvetnik in član eksekutive SANSa Leopold Kushlan, ki je v polurnem jednatem govoru razložil razmere v stari domovini in odnose med današnjim prebivalstvom v Sloveniji s stališča pravičnega opazovalca pismem, ki prihajajo od tamkaj živčih rojakov in iz poročil, ki jih pošiljajo razni poročevalci iz Jugoslavije in izven. Poudarjal je, da v Jugoslaviji so ljudje zedinjeni v močni osvobodilni organizaciji in da korakajo v pravi smeri, in da blatenje njih osvoboditve povzročajo le tisti, kateri bi radi še naprej igravali in goljufali domače ljudstvo za koristi nekaterih privilegijancev, ki so izrabljali in prodajali naravne zaklade domačin in tujim izkoriščevalcem v škodo preprostega ljudstva v Jugoslaviji.

Govor L. Kushlana je na-

vzočim zelo ugajal in so ga nagradili z burnim aplavzom. Za govorom je bila vzporedna igra, ki so jo igrali igralci dramskega društva "Naša zvezda," in sicer tridejanska kmečka burka "Davek na samce," pod režijo Franka Česna. Igralci so odigrali svoje vloge dobro, nekateri zelo dobro, in navzoči so se nasmejali do solz. V igri so nastopili: Jack Strekal, Frank Kokal, Dorothy Skedei, Mary Grogire, Konrad Floss, Frank Zilman, Louis Opara, Frances Opara, George Nagode, John Korosec, Ann Opara, Frances Prijatelj in Louis Modic.

Dvorana je bila nabito polna in veliko ljudi se je moralo vrniti, ker ni bilo več prostora v dvorani. Zvečer se je vršil ples in prasta zabava.

Prireditve se je završila v splošno zadovoljstvo navzočih in je brez dvoma dobro izpadla v moralnem in finančnem oziru. Euclidsko slovensko naselbino se je dvignila s ponosom in s tem pokazala, da čuti z ljudmi v domovini in prizna sedanjo osvoboditev jugoslovanskega ljudstva izpod nacistične tiranije, in da ne verjame onim, ki so delovali z okupatorji in se nato "izgnali" po svoji slabi vesti in ne našim slovenskim "begobrancem" v Ameriki, ki sedaj perejo te izdajce slovenskega naroda. Zato le tako naprej zavedni euclidski Slovenci!

Louis Kaferla.

PISMO IZ JAVORNIKA PRI JESENICAH

Imperial, Pa.—Pisal mi je brat Jože Knific iz Javornika pri Jesenicah, Gorenjsko. Med drugim tudi piše: "Prejel sem Tvojo kartico, za katero se Ti najlepše zahvaljujem. Vprašuješ, kako je pri nas. Izgubil sem najmlajšega sina Dragota, ki ni bil samo doma, temveč daleč naokrog pri ljubljen. On je bil odlični sportnik in pravik. Imel sem štiri sinove, kakor Ti je znano. Jože se je prvi pridružil partizanom. Bil je dober bореc in je prejel visoko Titovo odlikovanje (red hrabrosti).

Takrat se je pričel pri nas križev pot. Prišli so nas zasledovali Nemci, povrhu pa še domači izdajalci; vzlic temu pa smo srečno prebili poletje. Dne 4. sept. 1944 pa so odšli v gozdove še ostali trije sinovi. Mirko, Ivan in Ljubo in tako so se vsi štirje borili proti okupatorju za svobodno federativno Jugoslavijo.

Od septembra 1944 naprej je bilo pri nas tako hudo, da se ne da popisati. Naše stanovanje so izropali, razen stvari, ki smo jih prenesli v druge hiše. Z ženo sva namreč noč in dan pričakovala izgnanstva v tujino. Na vezo sva pa še kljub temu hodila. In tako je šla žena 20. oktobra na vežo v Bohinj; nesla je fantom zimsko perilo, jestvine in druge potrebščine, enako Mirko-va žena. Toda zasledil ju je neki domači izdajalec in telefoniral v Bohinj, kjer so ju že pričakovali orožniki in aretirali. Zaprl so ju v Begunjah, jaz pa kljub temu nisem odnehal in na 1. novembra smo bili s fanti zopet dogovorjeni, da pridem k njim in prinesem perilo in druge potrebščine. Tako sem se napravil, če bi me kdo na tla zagnal, se ne bi mogel pobrati.

Tedaj sem tudi obiskal grob mojega sina Dragota, ki je padel za svobodo domovine že 20. septembra. Ljuba sestra, lahko si predstavljate, kakšno je bilo takrat moje življenje. Trije sinovi so se borili za svobodo, eden je bil v grobu, žena pa zaprta v Begunjah. Vendar pa si nisem pustil ukloniti duha. Začel sem trkati na rozne duri in po 20 dneh se mi je posrečilo rešiti ženo. Bil je zadnji čas, kajti že so jo imeli na vrsti, da jo izženejo v Nemčijo v hudo koncentracijsko taborišče.

Drugi dan pa sem rešil še Mirko-vo ženo. Pri tem mi je pomagal neki župan-nemec, kajti pošel je Slovenec ne bi opravičil nič. Moji trije sinovi pa so kljub hudim borbam ostali pri življenju. Sedaj so še vsi pri vojakih, toda glavno je, da smo se rešili okupatorja. Ne morem Ti opisati, kako grdo je postopal s slovenskim narodom. Bil je veliko hujši kot so bili Turki v starih časih.

Ljuba sestra! Verjem mi, da sem velikokrat mislil, da je bilo najbolje za sestro Franco, ker ni šla skozi to grozno vojno. Umrla je l. 1940. Kar se je tiče njenih dveh sinov, kaj bi dejal, bila sta

drugačna kot mi. Vinko je bil prostovoljno v nemško "SS" vojsko. Največ se je boril v naši državi proti partizanom. Od kar pa je zasijala svoboda, pa ne vem kje se nahaja. Druga dva vreden kot krogle v glavo, čeprav sem njegov stric.

Starejši sin pokojne France Tončič, je bil pa bolj pameten. Skozi vso vojno je delal v tovarni in spal v topli postelji, medtem pa so se naši ubogi partizani borili na življenje in smrt v dežju, snegu in mrazu po gozdovih. Toda danes so ponosni in veseli, ker so zmagali nad tako premočnim sovražnikom.

Sporočam Ti tudi, da prav sedaj delamo in pripravljamo prevoz Dragota. Prepričani smo bomo iz Bohinja na domačo kopališče, da ga bomo lahko večkrat obiskali. Pri tem nam ga država na roke.

Dragota bomo morali na zunanje pozabiti, v srcu pa nam bo ostalo vedno nepozabljeno! Sedaj zaključujem in Vas vse skupaj pozdravljam. Tvoj brat Jože Knific.

Tako mi je pisal moj ljubi brat. V resnici je slovenski narod veliko pretrpel, samo da ne bi bilo to trpljenje zastoj! Mi ki živimo v boljši deželi, jim bomo pomagali po svojih močeh in jim vsaj malo olajšati trpljenje.

Jennie Trunovic.

AMERIŠKO SLOVENSKO ZDRUŽENJE

Sheboygan, Wis.—Zadnja do maha zabava in igra, ki jo je vzporedno Ameriško slovensko združenje, je povoljno izpadla. Vsem tistim, ki so se priredbi udeležili, se na tem mestu najlepše zahvaljujem, prav tako onim, ki so delali na prireditvi in pripomogli do uspeha.

Naznanjam vsemu članstvu Ameriškega slovenskega združenja, da se bo vršila glavna seja v sredo, 26. decembra; pričetele ob pol osmih zvečer v Fludernikov dvorani.

Vabljeni ste vsi člani in članice, da se udeležite v velikem številu te važne seje. Po seji bomo imeli malo prigrizka in pijače. Torej na svidenje 26. dec.

Josephine Dragan.

POPRAVEK

Pueblo, Colo.—V mojem zadnjem poročilu o tukajšnji kampanji za nabiranje pomoči za staro domovino se je pri nekaterih imenih darovalcev vrnila ljubla pomoč ter prosim, da se lista popravi.

Poročano je bilo, da je Louis Krasovec daroval \$10.00, pravilno je, da sta Louis Korosec in žena darovala \$10.00, namesto Valentin Mrhar daroval \$10.00, naj se glasi, da sta Valentin Machet in žena darovala \$10.00. Mark Vlodva in žena sta darovala \$15.00, ne \$10.00, kot se glasi v poročilu.

Prirediti naj oprostijo in blagovolijo vzeti to na znanje.

John Germ.

IZ FONTANE

Fontana, Cal.—Pazno čitam pisma iz stare domovine. Človek kar ne more verjeti, da se godile tako strašne stvari v našem danem času. Tudi pisec je prejel pismo iz stare domovine, ki ga je pisal moj brat.

Brat piše o brutalnem postopanju Italijanov s slovenskim narodom. Požigali, kralili, streljali in odpeljali so Slovence v Slovenske v robstvo v Italijo. Kar ni uničil Italijan, so pa Nemci. Dalje piše, da so nekateri vasi popolnoma zapuščene in smo iz naše vasi je pogrešanih več kot 50 oseb. Njemu so v orožje, živino in obleko pobrali enega sina so mu ubili, drugega pa odpeljali in do sedaj še ni slišal o njemu, zato meni, da je mrtev.

To pismo je bilo napisano v Zdenski vasi—Dobropolje. Poroča, da je oče umrl l. 1942. On je bil tudi v Ameriki. Sem je prišel že l. 1892. Takrat je bilo jako slabo v tej deželi in pravil je, da je moral delati za 85c na dan, pri delu pa je moral imeti svoje lopato in kramp. Kopal je jareke za vodne cevi. Bil je dobro plačan v državi Colorado in Minnesoti. Leta 1906 pa se je povrnil v staro domovino, kjer je ostal do svoje smrti.

Brat tudi piše, da so po vsej Sloveniji zelo revni, posebno pa potrebujejo obleke in obušarje. Cenjeni rojaki po vsej Ameriki, je sedaj čas, da jim prisilimo (Dolje na 8. strani)

Po nakladnem cesarstvu Berlinu, ki je bil med najslabšimi mesti v Evropi, se med razvalinami sedaj spreha živina in se žopir lakota. Velikansko gorje je dedščina nacizma.

Stanovanjska kriza—II

Res čudno! Dežela, ki je v par letih zgradila največjo armado, trikrat večjo bojno mornarico kot jo je imela pred vojno, danš je bila že prej mogočna—največja za angleško—prav tako čez tisoč novih tovarn, večinoma ogromne, na tisoče novih trgovskih ladij, največjo silo bojnih in transportnih letal, posekala v produkciji vojnega in civilnega materiala vse ostale države skupaj in končno iznašla atomsko bombo in sproščeno atomske sile—največjo iznajdbo vseh časov—ta čudežna dežela se je znašla v veliki zagati, ker ne more dati strehe onim svojim herojem, katere je bila pozvala v oboroženo silo pod parolo, da se bore za obrambo domovine, za demokracijo, za štiri svobodščine, za Atlantski čarter in druge visoke ideale.

To je največji paradoks Amerike. Na eni strani je zmožna ustvarjati največje čudeže—na polju produkcije in tehnike za profit ali za klanje—na drugi strani pa se obnaša kot paralitik pri reševanju svojega stanovanjskega problema, ki se je z vračanjem milijonov vojakov v civilno življenje razvil v pravo tisko krizo.

Ta čudežna dežela, ki s ponosom gradi stotomilijondolarske bojne ladje, petmilijondolarske gigantične bombnike in transportna letala; ki v enem samem letu zgradi za 19,500,000 ton trgovskih ladij; ki krmi sebe in svojo dvanajstmilijonsko armado kot noben drug narod in obenem zalaga polovico sveta z "lend-leaseom"; ki potroši dve milijardi dolarjev za atomske bombo; ki polni ulice in ceste z avtomobili—ta čudežna dežela pa nima nobenega smisla za velikopotezno gradnjo dobrih, življenjsko potrebnih stanovanj. Najboljše predele svojih mest prepušča, da se spreminjajo v vedno večje slame, s čimer tudi uničuje milijarde dolarjev po privatnikih in običnih investiranega kapitala.

S tako deželo, oziroma s takim ljudstvom, ki gre v take ekstreme, je nekaj radikalnega narobe. Ta "narobe" je njen gospodarsko-politični sistem, ki jadra pod firmo "svobodnega podjetništva." Ta sistem na eni strani res ustvarja čudeže, na drugi pa največje stupidnosti. Sicer pa je resnica v tem, da je Amerika ustvarila svoje največje čudeže, ne na iniciativo "free enterpriza," marveč s svojim kolektivnim delom na iniciativo federalne vlade in na račun državne blaginje. Gigantična produkcija na vseh poljih je bila zadnja leta produkt planiranega dela po zvezni vladi in financiranega po javni blaginji. V to planirano kolektivno delo je vlada od 1940 vložila več kot 500 milijard dolarjev—čez pol trilijona!

Tudi stanovanjsko vprašanje Amerike ne bo rešeno drugače kot s planiranim kolektivističnim delom s strani vlade—federalne, občinske in državne—in z združeno akcijo. "Free enterprizerji" ga ne bodo rešili. Svojo impotenco demonstrirajo javno dan za dnem, leto za letom. In rešili ga ne bodo vsled tega, ker dvomijo, da bi bil v gradnji stanovanj dovolj velik profit, da bi se izplačalo.

V gradnji sami je sicer dovolj profita, ne pa v financiranju in lastništvu, posebno pa ne v financiranju novih stanovanj za one, ki jih najbolj potrebujejo. In ta element so slabo plačani delavci, ki to po vелеmestih prisiljeni živeti v slumih in zamorskih ali kitajskih ghetth. Pripravljeni bi bili graditi apartmentna stanovanja za ljudi z večjimi dohodki, kajti tukaj bi bil profit. Ampak križ je v tem, da dragih stanovanj toliko ne primanjkuje, na drugi strani je pa ta vladna kontrola stanarine! Kdor si lahko zgradi hišo za deset, dvajset, petdeset tisočakov, navadno ni v škripcih za stanovanje.

Stanovanj najbolj primanjkuje za take, ki lahko (ali pa težko) plačajo \$20 do \$40 na mesec. Ampak v gradnji hiš za te sloje ni profita, zato jih tudi nihče ne gradi. Profit pa je tudi v slumih—če verjamejo ali ne. Davek v teh predelih je nizek, ako ga lastnik sploh plačuje—v Chicagu ga tisoči ne!—za popravila nihče nič ne izda, marveč pobirajo samo rent. In rent je v čikaških slumih, posebno v zamorskem pasu izredno visok. Tisoče lastnikov teh slumov živi udobno na račun revščine. So kot gavrani, ki čakajo na mrhovino. Vsi ti zajedalci so seveda zelo navdušeni pristati "svobodnega podjetništva."

In kljub temu, da so "free enterprizerji" povsem nezmožni rešiti stanovanjski problem, ki se je razvil v krizo, so večinoma proti vsaki vladni akciji za gradnjo delavskih stanovanj. Sami nečejo graditi, ker v takih projektih ni profita za lastnike, vlada pa tudi ne sme! To bi bilo ne samo poseganje v "free enterprise," marveč tudi njegovo rušenje. Na tem stališču stoji ves organizirani "real estate" biznis, ki vzdržuje močno lobbijo v Washingtonu. Ta lobbija je do danes preprečila vsako dalekosejšo in potrebno vladno akcijo na tem polju. Do danes je bil pokopan v kongresu še vsak načrt za vladno gradnjo stanovanj. Kaj se zgodi z načrtom, ki so ga nedavno predložili senatorji LaFollette, Taft, Bridges in Wagner, ie še v naročju bogov.

Ta načrt vsebuje nekatere dobre točke, na splošno pa je zelo reven in ne odgovarja potrebam dežele. Toda načrt, ki bi odgovarjal tem potrebam, bi se sigurno znašel v košu tega ali onega kongresnega odseka. "Real estate" lobisti delujejo na vsej črti tudi za pokopanje tega revnega načrta, ki predvideva manj kot 50 milijonov letne subvencije za gradnjo stanovanj. Komaj toliko kot stane križarka.

Najboljša točka tega načrta je določba, po kateri bi šla zvezna vlada na roko stanovanjskim zadrugam s tem, da bi garantirala do 95% kapitala, ki bi bil investiran v gradnjo združinskih stanovanj. Toda izvajanje te točke bi bilo povsem odvisno od zvezne stanovanjske administracije. Zadrugarji delujejo na tem, da se ta točka bolje definira in ustanovi posebni zadrinski oddelek v stanovanjski administraciji. Drugače nimajo upanja, da bo ta določba dosti pomenila. In to posebno ne, če bi bilo izvajanje zakona v rokah pristavev "svobodnega podjetništva." (Se nadaljuje.)

Pismo iz Londona

5. decembra, 1945.

Danes sem govorila še z drugimi člani družbe, ki je obiskala Jugoslavijo za časa volitev. Med enajstimi parlamentarci je bila tudi žena-poslanica v zbornici: ga. Leah Manning. S parlamentarci pa je bila na obisku Jugoslavije tudi ga. Lloydova, ki sicer sedi v zbornici, a ima velike zasluge za novo Jugoslavijo in mnogi ljudje v Londonu jo že dve leti dobro poznajo. Mnogo ljudi se je v zadnjih časih vrnilo domov, tako da je ga. Lloydova zdaj znana tudi že mnogim pri nas doma. Ona je ustanoviteljica in voditeljica društva "Yugoslav Emergency Committee", ki je prvo in edino angleško društvo, ki že dve leti zbira pomoč za partizanske vojske, na drugi strani pa pomaga med angleškimi občanami v vrline nove Jugoslavije. "Ko smo nekje v Jugoslaviji povedali ljudem, da smo Angležice, so nas vprašali, če smo za naša družba v zboru in od nas trenutno so nas obiskovali ljubiznostjo. Sicer pa so nas Angležice povsod, prav povsod, sprejeli z največjim navdušenjem, kot prijateljice." Ga. Lloydova pripoveduje to s polnim zadoščenjem, ker je pravzaprav ona uredila ta obisk angleških parlamentarcev. Ona je njeno društvo igrata v Londonu vlogo oficirja za vez med jugoslovani — ne "emigrantski jugoslovani" — in med angleško javnostjo.

Nase poslanstvo je obvestilo ga. Lloydovo o povabilu maršala Tita, da bo Jugoslavijo sprejela z veseljem vsako inozemsko delegacijo, ki hoče priti gledat, kako se bodo vršile prve volitve v novi državi. Ga. Lloyd je šla skupaj nekaj svojih znancev med angleškimi parlamentarci in jugoslovansko letalo jih je odpeljalo. Popolnoma neudni obisk in angleška vlada ni imela pri vseh stvari nobenega vpliva.

"V Ljubljano nismo prvotno americali, ali radi vremena smo morali potovati preko vse države z vlakom. Od Belgrade za Zagreb smo se vozili 24 ur, pred vojno je rabil brzovlak 12 ur. Saj je čudež, da vlak sploh ni spričo takega razdejavanja. Bosni nekje smo čakali tri ure, da so pojalci rnost s travni, in to se ponovi vsakokrat, mora vlak preko mostu. Ali prišli smo v Ljubljano ob polnoči. Mi smo se kot gostje vozili udobno v spalnih vagonih, prav na hrano ni nihče mislil, in smo bili lačni, ali — pol polnoči: najboljši, da spimo v vagonih do jutra.

"Ko se vlak ustavi, zaslusimo godbo na kolodvoru. Ne moremo biti radi nas, saj smo prišli neupovedano. Nekdo med nami je zganje in pogleda skozi okno vagona. Godba udari glavo, na kolodvoru stoji v spajku. Ob polnoči so nas prišli sprejeti z godbo, s pozdravi in s kolodvoru smo odšli v hotel "Union", kjer nas je čakal banet. Ga. Lloydova je še vedno smejana in presenečena nad prejemom na ljubljanskem kolodvoru.

Od Ljubljane do Trsta so potovali z avtomobili. "To je bilo hitreje kot z vlakom, ceste tam so lepe in vožnja prijetna," sem si pomnila. "Da, če vas gruča, bi ustajale v vsaki vasi, če vam ne bilo treba v vsaki vasi iz voza in imeti govor in pogovori na različna vprašanja. Se zdaj ne vem, kako so mogli ljudje zvedeti o našem prihodu, da so prišli skupaj, da nas tako navdušeno pozdravljali."

Navdušenje v Jugoslaviji — ga. Manning se razvname, ko govori o kolu in petju in guslah, da se zdaj, kakor da bi govorila kandidatka na predvečer volitev za novo liberatično stranko v svojem domačem okraju. "Veste, sem jaz nič ne ugaja, kako si zapadno demokracije z zaviranjem lastno pravico sodbe, ko je prava demokracija. Če v drugi državi ne volijo na način, kot pri nas — ne, to ni demokracija. V Jugoslaviji gre za ljudje, da volišče z godbo, s petjem, plesom: tak je njihov izraz ljubezni. Oblečejo se v narodne noše, svoja poslovanja okrajujejo z zelenjem in zastavami. Zakaži bi to ne bila demokracija. Bili smo na volišču: volitve so tajne — bolj kakor pri nas v Angliji. Opozicijo tudi imajo."

Ga. Manning je zanimiva gledateljica v Jugoslaviji. Po udarila je ponovno, da je to njeno osebno mnenje o opoziciji, mnenje, ki ji je prišlo na misel popolnoma neodvisno in ji ne mara iz glave. "Opozicija v Jugoslaviji ne mara biti poštena, lojalna opozicija. Ne mara igrati vloge, kakor jo igrajo druge opozicije v demokracijskih državah: da s kritiko pomaga ustvarjati boljše življenje za narod in da stopi na čelo države le takrat, ko se narod z večino izrazi, da je na njeni strani. Tako opozicijo bi maršal Tito sprejel z odprtimi rokami. Opozicija v Jugoslaviji ve, da bi bila prestopljena zadnja zapreka med maršalom Titom in zapadnimi demokracijami, če bi ona nastopila pošteno kot demokracijska opozicija. Ne, tega ne bo napravila za maršala, niti ne za državo. Danes opozicija v Jugoslaviji ne mara igrati vloge v življenju nove države." Igrati bi jo hotela samo pri njeni smrti.

Navdušenje v Jugoslaviji — spregledati in pozabiti ga ne morejo niti angleški liberalci. Major Neil Macpherson je liberalski poslanec, ki je obiskal Jugoslavijo. Ne more se načuditi navdušenju, s katerim si obnavljajo svojo razrušeno deželo. Navdušenje posebno med mladino — "starejši včasih stoji ob strani, ker najbrže ne morejo pozabiti ogromnih žrtvi, ki so jih zahtevale te zmage mladih!"

— ali mladina poje, pieše in dela. Dela brez prestanka in truda. "Zatrtili so mi, da so do novembra popravili 17.000 razrušenih mostov v deželi." Celo angleški liberalci se morajo pokloniti gestu nove Jugoslavije, ki ga je, kakor pravi major Macpherson, videl tolikokrat napisane na zidovih: "Naj živi volja naroda na veke."

Izmed vse družbe, ki je obiskala Jugoslavijo, je največ prišel v stike z našimi ljudmi g. Ziliacius, laboristični poslanec in znani publicist. On govori gladko rusko in poljsko. "V Belgradu sem se skoraj naučil srbsčine; onih malo ur, kar sem bil v Ljubljani, sem pa tudi vse razumel po slovensko." V Belgradu je govoril po radiu v srbsčini in njegov govor so vzeli na plošče. Oddali so ga kasneje po belgradskem radiu še štirikrat, ko je Ziliacius že potoval preko Hrvaške in Slovenije nazaj v Anglijo, tako so ga bili veseli v Jugoslaviji.

"In Trst — kako ste se imeli v Trstu?" — "Trst je krasno mesto in hoče pod Jugoslavijo." — "Zdaj po tem obisku boste vsaj drugače odločili o njem na Angleskem." — "Za nas je bil že prej odločen pravim."

Maršal Tito je posvetil angleškim parlamentarcem veliko časa: nekateri so imeli po tri, celo štiri dolge razgovore z njim. "Maršal je osebnost, tako velika osebnost, da bi se ljudje ozirali po njem in spraševali o njem v kakršnikoli družbi znamenitih prisotnih." Tako je izrekla ga. Manning svojo sodbo kot angleška parlamentarka. John Platts-Mills pa pravi, da ga je maršal Tito osupnil predvsem s svojo neznostjo.

—Dolenjka.

ATOMSKA DOBA IN SVETOVNI PARLAMENT

Napisal Harold Laski

Profesor Laski, predsednik izvršnega odbora angleške delavske stranke, je bil ravnokar na kratkem obisku v Zedinjenih državah in je bil eden glavnih govornikov na shodu v New Yorku, ki se je bavil s problemom civilne uporabe atomske energije.

Angleški zunanji minister Ernest Bevin je nedavno v teku debate v angleškem parlamentu postavil predlog velike važnosti, o katerem pa je poudaril, da je njegovo osebno mnenje — torej se ne tiče celokupnega ministrstva. Poudaril je, da je njegovo prepričanje, da potrebujemo danes, v dobi atomske energije, nekakšen svetovni parlament, izvoljen od narodov sveta na neposreden način, kateremu naj bi bila poverjena ena sama naloga, namreč skrb za mir.

Jasno je, da ni nobena stvar tako lahka, kot ugovarjati temu predlogu in pokazati ovire in težave, na katere bo naletel. Pred vsem je to, da je bistvo ideje pokopati načelo suverenosti. Juristična hipoteza enakosti držav je bila tudi odpravljena. Pojavlja se tudi zapleteno vprašanje, kakšni naj bi bili odnosi med svetovnim parlamentom in zvezo narodov. Varnostni odbor te zveze je predstavnik narodnih vlad in je dominiran od velikih sil.

Dalje — v zvezi s svetovnim parlamentom bi neizogibno prišla na razpravo zadeva svetovne vlade, kajti temeljna misel svetovnega parlamenta je, da zveza, v kateri se nahajajo le vlade vseh narodov, še ne zadostuje. Bevin trdi torej, da se izrazim nekoliko drugače, da je treba iti še korak dalje od onih, ki imajo vlade v rokah, prav do ljudstva, ki je edino zares suvereno.

Jasno je, da je zadeva, katero je predložil javnosti sam zunanji minister velike sile, prenehala biti predmet akademičnega uganjanja in postala del javne debate.

Kakor koli pogledamo na stvar, je Bevin povsem očitno povedal resnico, ako gledamo v daljino bodočnost. Trajen mir je nemogoč, ako ostane ustvarjanje zunanje politike prikrto narodu, tako da se zavedo njihovi posledici šele takrat, ko je razpravljanje končano in se začne akcija.

Prepričan sem na primer, da je pretežna večina britanskega naroda ogorčena nad politiko skrivanja v zadevi atomske energije. Narod je uverjen, da je sporazum Attlee-Truman-King popolnoma nezadosten in skrajno nezadovoljiv kompromis, ki se le ogiba vseh onih zadev, katere bi imel razrešiti. Angleški narod je prepričan,

Poulos o oboroževanju Arabcev

Jeruzalem. — ONA — Obtožba, da so Angleži oborožili Arabce na ozemlju mandata proti Židom, je stara pesem — uradni dementi v angleški hiši lordov, katerega besedilo je ravnokar prispelo v Palestino, tega ne more spremeniti.

Vsakomur v Palestini je to znano: ameriškim trgovcem, ki se nahajajo tu, arabskim političnim prvakom, židovskim političnim prvakom, arabskim in židovskim državnim uradnikom, članom poslovnih uni, častnikom — vsi vedo, kaj se godi. V pogledu teh dolžitev so si Židje in Arabci popolnoma edini.

Vaš poročevalec je prvi slišal o tem od arabskih delavcev, zaposlenih pri palestinski vladi. Pozneje se je podal v arabske vasi, kjer so mu vaščani neradi priznali, da so prišli v njihov kraj angleški uradniki, ki so jim pripovedovali o groznih namelih Židov ter jim prigovarjali, naj se oborožijo v svrhu obrambe, češ, napadi bodo kmalu izvršeni.

Tudi člani poslovnih uni so mi pripovedovali o tem, a iz židovskih vtov je ogromno materiala na razpolago. Vse skupaj ni niti novo niti posebno senzacionalno. Tukaj v Palestini stvari niko več ne posveča posebno mnogo pažnje. Ime o nega angleškega častnika, ki je vodil organizacijo oboroževanja Arabcev, je dobro znano — in prav tako tudi ime njegovega arabskega pomočnika.

Toda v tej deželi, kjer ni potreba nobenega pooblastila za vstop v privatna stanovanja, kjer se vrše preiskave brez dovoljenja, kjer je mogoče držati ljudi v zaporu 5 let, ne da bi se jih bilo obtožilo, kjer jih je mogoče vreči v koncentracijska taborišča sredi pušave brez vsake sodne obravnave, v tej deželi je težko stopiti naprej in dvigniti obtožbo na javen način. Ako hočejo doprinesiti neovrgljive dokaze o tem danes, bi morali arabski vaščani podpisati natančne protokole z navdobi imen, datuma, vseh potrebnih opisov in vsebine razgovorov.

Arabski vaščan, ki bi to danes storil, bi jutri izginil. Vsi tedaj odklanjajo, da bi v sedanjem trenutku razkril viro svojih informacij.

Prav zares smešno pa je, da britanska vlada v Londonu zahteva od svoje palestinske uprave, da sama preišče svoje lastno poslovanje. Poskus vlade v angleški hiši lordov, da se zanika najti pot do ljudstev izza njihovih vlad.

Države so po svojem bistvu organizacije sile. Njih cilj je, da si ohranijo in po možnosti še razširijo polje oblasti, na katerem izvajajo svojo suverenost. Cilj suverenosti pa je, spraviti v čim popolnejši meri ves narod v službo oblasti vladarjev. Ako so vladarji zlobni in njihovi cilji in namere zle, je vprico moderne organizacije vlade skoro neizogibno, da bodo njihovi narodi postali njihove žrtve, dokler imajo vladarji v rokah polico in kontrolo prometnih sredstev in propagande.

Radi tega je tako važno najti pot do ljudstev samih. Način mora biti ta, da se pokaže ljudstvu, da je njihova najvišja državljanska dolžnost, da se prepričajo, da oni na vladi smatrajo mir kot svoj najvišji cilj in odklanjajo nasilnost kot sredstvo narodne politike.

V vladnih krogih se izgovarjajo, da ni na razpolago dovolj ladij, s katerimi bi mogli hitreje prenesti domov vojske iz inozemstva. Na tej sliki pa je videti čez sto trgovskih ladij, ki so bile poseljene "na smetišče" v Suisanskem zalivu blizu San Franciscu. Vse te ladje bi se lahko v kratkem času predeale za vojaške transporte, pravijo bresposelni ladijgradni delavci. Ampak oni nimajo besede. Nekdo je dejal, če bi takoj odslužili vsaj 500 generalov, bi bila armada kmalu demobilizirana.

resnost moje brzojavke, sloni na spačenem imenu enega Arabcev, ki je prejel orožje. Radi tega je mogel govoriti vlade, lord Ammon, reči, da "izgleda, da je izmišljena osebnost." Zakaj izmišljena? Britanska vlada se je zavedala, da je popačeno ime silno slično imenu resničnega Arabca, ki je prejel orožje. Jasno je, da bo odgovor vedno isti, dokler bo angleška vlada osnovala svoje izjave na poročilih, katere dobi od svoje lastne uprave v Palestini.

Lani v Grčiji je angleška cenzura zavrnila eno mojih brzojavk, v kateri sem poročal o lažji, polni orožja, katero so angleške oblasti poslale s Srednjega vzhoda bandom rojalističnih grških kvizlingov nekaj tednov pred osvoboditvijo. Toda resnica moje vesti je bila potrjena komaj par mesecev pozneje, pri sodni obravnavi proti kvizlingškim ministrom.

Angleška cenzura na Grškem je tudi ustavila neko drugo brzojavko, v kateri sem poročal o delovanju nekega bivšega angleškega častnika, ki je postal uradni UNRRA in je pod to krinko financiral rojalistične tolovaške tolpe še par tednov pred izbruhom meščanske vojne v decembru. Ko je bil ubit, ki je prišlo na dan precej stvari, ki so potrdile moje brzojavke, katerih cenzura ni pustila naprej — stvari, ki so pripomogle k temu, da je bil odslavljen ameriški načelnik komisije UNRRA. Ne pozabljam, da sta Hitler in Mussolini tudi z največjim ogroženjem zanikavala svoje pošiljatelj orožja na našlov generalisima Franca za časa španske meščanske vojne.

Glasovi iz nasebin

(Nadaljevanje z 2. strani)

čimo na pomoč! Naši bratje in sestre nas kličejo, naj jim pomagamo, ker nimajo ničesar. Ključno nas — odprimo naša srca!

Iz Fontane je malo kdaj poročilo v Prosveti, čeprav živi tu precej Slovencev in se še vedno nanovo naseljujejo. Pred kratkim se jih je naselilo sedem in čul sem, da se jih bo naselilo še več. Dobrodošli!

Strica Sama je služilo precej naših fantov in mož, toda k sreči nismo izgubili nikogar. Pa tudi ranjen ni bil do sedaj nihče. Dg sedaj so bili častno odpuščeni iz armade sledeči: Joe Rihter, ki je bil onkraj morja 33 mesecev, in sicer v Afriki; bil je eden prvih, ki je šel preko morja, Johnny Pechnik je bil pri mornarici, Valentin Zajec in Rudi Resnar sta pa bila v armadi. Druge pa pričakujemo, da se bodo kmalu povrnili domov.

Društvo 723 SNPJ bo obhajalo svojo 15-letnico s plesno veselico na starega leta večer. Ker bo igrala izvrstna godba in ker bo v spodnjih prostorih dobra postrežba, vljudno vabimo vse naše rojake in rojakinje, da se udeležijo te zabave.

Moja žena išče svojega bratranca, ki se piše John Ljubelšek, po domače Pavlov Anza, doma iz Medvejeke, pošta Tržišče. Zadržje pismo je prejela od nje ga. Thomasa, W. Va. Dekliško ime moje žene je bilo Uršula Urangel, doma iz vasi Malkovec. Če bi on čital te vrstice ali kdo drugi, ki ga pozna ali ve za njegov naslov, prosim, da sporoči na sledeč naslov: Anton Blatnick, B. 679 Mulberry st., Fontana, Cal.

Anton Blatnick.

RESNICI NA LJUBO

V decembrski izdaji ZARJE, glasila Slovenske ženske zveze, je urednica Albina Novak zapisala v uvodnem članku: **Tukaj v Ameriki imamo le tisto svobodo, da lahko po svoje mislimo in po svoje verjamemo in se tudi po svoje oglašamo.**

Očitno pa so med Slovenci v Ameriki tudi taki gospodje in demokrate, ki svojim katoliškim bratom in sestram ne dovoljujejo "po svoje misliti" ali "po svoje verjeti" ali "po svoje se oglašati." In ker je urednica Albina popolnoma prosto in odkrito izpovedala svoje misli in svojo vero, da "po vsej pravici zasluži največjo in najbrže pomoč tisti, ki so se borili proti sovražnim silam in so ostali zvesti domovini in so junakom nastopili proti okupatorjem, tudi če je bilo treba dati življenje..." je zanetila ogenj v strehi pševce uredniških člankov Ameriške Domovine, ki ves čas zagovarja in brani slovenske izdajalce in one, ki so prisegli pred Vsemogočnim Bogom, da bodo pod vodstvom Hitlerja, SS-ovcev in drugih morilcev nedolžnega naroda škrtili vero in cerkev iz slovenske domovine. Vzlic dejstvu, da je nad tako zaprisozenimi izdajalci slovenskega naroda in vseh zaveznikov razprostri svoj blagoslov sam tedanji ljubljanski škof Rožman, ki je v smislu Hitlerjeve protislovenske propagande videl v vsakem partizanskem grmu "rdeči boljševizem," se je sestra Novak vseeno potegnila za one, ki so ostali doma in tvegali svoje življenje za svobodo in srečo svoje domovine in svojega naroda.

Kaj bo poreklo članstva Slovenske ženske zveze nad take drznostjo svoje odbornice!

Vsaka slovenska žena in dekle, vsaka mati, vsaka zavedna Slovenka, ki je članica ali ki ni članica SZZ, vsaka sočutna oseba, ki ima le trohico zavednosti in smisla "po svoje misliti" in "po svoje verjeti," bo dala moralno podporo in popolno zaupnico ženski, ki ni hotela kloniti svoje glave — svojih misli in svojega srca — pred osebam, ki uporabljajo in izkoriščajo vero in cerkev, da zavajajo svoje ovčice k delu proti svojemu narodu, k delu v korist izdajalcev, k delu za dobrobit tistih narodnih pljavk in nesalcev, ki so v prvi vrsti odgovorni za bratomorno klanje v Sloveniji, odgovorni za

mučeniško smrt tisočev in tisočev slovenskih talcev, ki so jih izdali tujemu krvniku, odgovorni za masovno moritev tisočev in tisočev slovenskih izobražencev, žena, deklet, mož in otrok, ki jih je upepeljal sovražnik v Buchenwaldu in Dachauu in Auschwitzu in po drugih koncentracijskih taboriščih, odgovorni za vse zločinsko početje belogardistov in domobrancev, katerim so nudili moralno in materialno pomoč, odgovorni za razvaline in ruševine slovenske dežele, katero se drznejo še danes nazivati svojo domovino...

Proti vsemu temu je dvignila svoj glas poštena in zavedna ameriška Slovenka in javno zaklicala: Stoj! Me ne verjemite več v vaše laži, me ne verjemite v vašo potvorbena poročila, s katerimi ste slepili slovenski katoliški narod zadnja štiri leta. Draga so nam pisma naših lastnih bratov in sester iz domovine in ta pisma ne lažejo, tem verujemo in tem bomo pomagale. Tem najprvo! Tako govori in piše ogromna večina slovenskega naroda. Narod govori resnico, narod ne zavaja, narod ne laže. Ali nam morete dokazati, da narod res ne ve, kaj dela? Ali morete dokazati, da so iskreni in pravi Slovenci le oni, ki so a sovražnikom vred zapustili svojo domovino in se sedaj klatijo po tujini, vse, kar je ostalo doma, pa je gnjilo in nepošteno in lažljivo?

Plačanci, ki so sedaj obrnili svoj meč v vodstvo SZZ, se bodo posluževali vseh nakan in zvijač, da bi napravili razdor in preprič med našim zavednim ženstvom v Ameriki, posledice pa naprtili na rame onim, ki so se drznile postaviti gospodom po robu. Pa tudi to ne bo uspelo. Kajti urednica ima prav, ko pravi, da ženske lahko "po svoje mislijo in po svoje verjamejo in se po svoje oglašajo."

Slovenske žene in dekleta! Oglašite se! Javno pokažite, da ste stoodstotno ob strani Albine v njeni borbi za svobodo mišli, vere in pisave slovenske žene! Slovenska žena in dekle v Sloveniji svoj trdnost na njeni strani. Pridružite se i vel Pridružite se še v večji meri pri pomožni akciji v korist narodu na slovenskih tleh in ne v korist onim, ki iščejo miloščine po tujini!

Mirko G. Kuhel, tajnik SANS.

Čudne strani italijanske krize

Rim. — ONA — Zdaj, ko sta minila dva tedna, tekoma katerih je bila Italija takorekoč brez vlade, se je po rešitvi krize začelo vpraševati mnogo Italijanov in tujih opazovalcev, čemu je bila kriza sploh potrebna.

Liberalna stranka je pristila izredno sposobnega in dinamičnega prvaka stranke akcije, Ferrucija Parrija, junaka italijanskega partizanskega gibanja, da poda ostavko kot ministrski predsednik. Dosegla je to na ta način, da je izstopila iz vlade, nakar je stranka krščanskih demokratov tudi zapustila vlado, češ, da brez koalicije vseh šestih strank ne gre. Krščanski demokrati so odbili vse predloge, da naj koalicijski petih strank nadaljuje izvrševanje vladnih poslov do volitev.

Alcide de Gasperi, ki je bil v Parrijevi vladi zunanji minister, prvak krščanskih demokratov, je dobil mesto novega predsednika vlade, najbrže zato, ker je znal tako zgovorno zagovarjati potrebo koalicije šestih strank.

Rusko-poljske razmere

London. — ONA — Posledica nedavnih pogajanj med Rusi in Poljaki, katerih cilj je bil, da se olajšajo odnosi med Poljsko in Rusijo, bo glasom zanesljiv poročil ta, da bo prišlo do važnih sprememb v vodstvu ruskih okupacijskih čet.

Novi sporazum baje predvideva, da bo omejena oblast maršala Gregorja Zukova, ki je predstavnik Rusije v medzavezniknem kontrolnem svetu za Nemčijo in vrhovni komandant ruskih sil v Pomorju, pokrajini, ki je bila nedavno priključena Poljski, na Nemčijo samo,

dočim bo general Konstantin Rokossovski prevzel posle maršala Zukova v Pomorju. Rokossovski je slaven iz časa obrambe Moskve in osvoboditve Stalingrada. Njegov glavni stan se nahaja v mestu Gliwice v Šleziji, na ozemlju, ki je tudi prešlo iz nemških v poljske roke.

Poročila iz notranjosti Poljske pravijo, da vrše Rusi in sovjetske vojaške oblasti izvršno svoj posel kot zveza s civilno administracijo Poljske, ter da je njihova navzočnost neobhodno potrebna v teh predelih, skozi katero se vale v neprestanem toku ogromne množice vojakov rdeče armade in ujetnikov.

Listnica uredništva

Graylaks, Ill. — A. M. Vaše pismo pride na vrsto te dni.

Irwin, Pa. F. E. Sodimo, da je Ljubljanska mestna hranilnica zdaj del Splošnega denarnega zavoda za Slovenijo, katerega je ustanovila nova slovenska vlada. Vaša hranilna vloga je najbrže "O. K." Sedanji kurz dinarja je dva centa.

POTRPLJENJE, DOPISNIKI

Dopisov za dnevnik in plesm iz starega kraja se je zadnje čase toliko nakopičilo v uredništvu, da bo v zelo več tednov predno bode vsi priobčeni. In priobčeni so — razen v nujnih slučajih — po vrsti kot jih prejmemo. Dopisniki torej prosimo, naj potrpe. Mnogo plesm iz starega kraja je zanimivih in informativnih in jih vsakdo rad čita, posebno taka, ki opisujejo razmere v domači vasi ali kraju. So pa tudi pisma, ki se tiče osebnega ali privatnega značaja, ki za javnost nimajo pomena in poleg tega lahko tudi slabo opisana. Te vrste plesm naša ne pošiljamo, marveč le takaka, ki so res zanimiva in močnejša luč na razmere in osvobodilno borbo. Kdor želi, da se mu originalno pismo vrne, naj priloži polno ime. — Ured.

IZZA KONGRESA

Zgodovinski roman

Spisal
dr. Ivan Tavlar

(Nadaljevanje)

Četrtek pred Belo nedeljo je Čeljustnik s svojimi tovariši ribaril v Ljubljani. Z mrežo so bili zaprli globoko jarno na mestu, kjer se izliva Cesarski graben v Ljubljano.

"Tu notri je rib kot listja," je vpil Skile. "Nekaj starih sulcev je vmes, ki so veliki kot teleta. Ko bi sredi jame le ne bilo tiste proklete skale, ki nam je že tolikokrat raztrgala mrežo. Potegnimo!"

Ko so vlekli, se je takoj čutilo, da je nekaj težkega v mreži.

"Bo že tisti stari," je kričal Skile, "ki nam je še vedno ušel! Vlecimo, fantje!"

Ko so privlekli h kraju, se je zazibalo za mrežo truplo utopljenke. Čeljustnik je grdo zaklel:

"Topolščakova je iz Kravje doline. Vlačuga je bila in nič prida, zatorej nam po smrti trga mreže!"

Izlekli so jo na suho. Desna roka je krčevito stiskala košček svinlate rute.

TRINAJSTO POGLAVJE

Mica Dagarinka, hišna posestnica in trgovka na Poljanah, je tiste čase prav posebno tičala pod hudobnimi jeziki ljubljanskimi. Njena trgovina se je nahajala na Poljanah, hiš. šte. 6, ter je tedaj slovela po vsi kranjski deželi. Bila je to največja trgovina s čipkami, in zategadelj so mater Mico Dagarinko poznali kot ljubljansko "špikramarico" po vsej deželi dobro. Navzlic ničemurni robli, ki se je v hiši šte. 6 na Poljanah v obilni množini kopičila po obokanih shrambah, pa je omenjena hiša bila naravnost imenitna radi pobožnosti. Bila je shajališče in zbirališče ljubljanske duhovščine, ki je pod to streho pojedina in popila obilo dobrega.

Ta zveza med hišo in duhovščino je bila nekaj naravnega, ker je bil profesor Josip Dagarin brat pokojnega hišnega gospodarja. Bil je profesor moralne teologije in zatorej vpliven duhovnik. Ko je brat še živel, je vodil profesor njegovo gospodarstvo, a tudi po njegovi smrti se razmere niso izpremenile, tudi potem je ostal profesor moralne teologije, gospod Josip Dagarin, vrhovni gospodar v hiši šte. 6 na Poljanah. Duhovniki so zahajali prej kakor slej v hišo in več kot jih je prišlo, bolj se je materi Mici od veselja rahljalo srce. Živela je brez posebnih skrbi; trgovina se je vedno razvijala, otrok ni bilo, pač pa je bilo povsod obilo božjega blagoslova.

Dve leti je že bila Dagarinka vdova, in dasi ji je že celo profesor prigovarjal, da bi se zopet možila, ni hotela o tem nič vedeti. Stara je bila komaj osemindvajset let, bila je prav brhka in na vse strani polna kakor grozd na trtli. A možiti se ni hotela; vsako jutro je bila pri več mašah, po dnevi je merila čipke, zvečer pa je pogostala duhovnike. Na moške sploh ni mislila, morda tudi zategadelj ne, ker ji je bil pokojni mož precej tenak in siten zakonski tovariš, ki jo je včasih nadlegoval z ljubosumnostjo in to še celo radi duhovnikov, ki so prihajali v hišo. Po krivici seveda, a take reči se tudi v najpobožnejšem zakonu ne dajo zabraniti.

Kakor povedano, je bila mati Dagarinka sko-

raj dve leti vdova; a kakva dva meseca pred kongresom se ji je pripetilo nekaj, kar jo je spravilo pod strupene jezike ljubljanske. V sosednji hiši je stanoval mešetar in prekupec, neki Jakob Lukman, ki se je bil od nekdaj z Dolenjskega pred leti naselil v mesto. Imel je edinega otroka, sina, in mati in oče sta prosila Boga, da bi postal "gospod", ki bi ju v starosti z vsemi potrebami preskrbel. Bog ju je uslišal: mladenič se je s težavo preril tako daleč, da ga je škof Avguštin v jeseni leta 1820 sprejel v semenišče, pa le kot teologa "ausser dem Seminar."

Gospod Vincencij Lukman, pa je bil tudi s tem zadovoljen in le eno željo je imel, da bi prav kmalu zapel novo mašo ter postal služabnik svete cerkve. Bil je rdečega lica kot roža na vrtu spomladi. In vsako jutro je prihajal mimo špikramaričine hiše, ko je šel k poduku v semenišče. S knjigami v rokah in s povešenimi očmi je stopal mimo ter v svojem ponajanjju kazal vzornega bodočega duhovnika. Pri svojih učiteljih je bil ekstremist, ki je drugim lahko služil v vzgled. Dokler ni bil "lemenatar", ga Dagarinova mati niti opazila ni; ali takoj, ko je začel zahajati v semenišče, je vzbujal njeno pozornost.

Od pričetka se je veselila, da katoliška cerkev pridobi vzornega duhovnika z njim, in včasih je poizvedovala pri profesorju Dagarinu, kako se uči. Ko ga je ta pohvalil, je mladenič dalje opazovala. In glej, nekega jutra ji je bil zelo všeč cvetoči njegov obraz. Dmugo jutro je zopet opazila, da ima mladenič jako majhne in jako bele roke. Dalje ji je prišlo do zavesti, da je gospod Vincencij Lukman zelo krasne rasti in da ima krepke ude. Končno pa je mati Dagarinka gorela kakor slamnata streha, če strela udari vanjo!

Kratek čas je prikrivala svojo ljubezen, o kateri je sama mislila, da je pregrešna. Nato pa je pričela besneti. Očitno je odkrivala svoje nagnjenje in uboga Vincencija je pričela po vseh pravilih ženskega znanja oblegovati. Niti eden trenutek ni bil varen nje in plamtečih njenih pogledov. Čakala ga je zjutraj pri oknu; lazila je za njim proti semenišču. Opoldne je zopet čakala pred semeniščem, da je bil poduk pri kraju.

Stopila je v zvezo z očetom in materjo in privolila sta ji, da je smela "gospodu lemenatarju" opoldne dajati pečenko, ki je doma ni imel, ker je v očetovi hiši večinoma pelo kisel zelje in češpljeva kaša. Točno o pol dne je sama prinašala lepo dišečo jed k Lukmanovim, a prej ni odšla, dokler ni teolog pojedel vsega, kar je bila prinesla. Z materjo se je najprej sporazumela, nakar se je seveda pridobil tudi oče.

Stara dva sta hrepnela imeti "gospoda" radi starostne svoje preskrbe. Ali to bi bilo imelo še veliko lepš podoben, če bi bil postal sin Vincencij gospod pri špikramarjevih. Zatorej starši niso niti trenutek ugovarjali, ko je Dagarinka izrekla svojo voljo stopiti s sinom v zakon. Oče in mati sta postala sosedji zaveznika in podpornika pri obleganju rdečeličnega teologa.

(Dalje prihodnjič.)

Črtice in povesti

Spisal F. S. Finigar

(Nadaljevanje)

Ponižen pristopiš do vrat. Potrkaj. Odnatraj se razlega smeh. Sluga ti namigne, da bo treba počakati. Ti počakaš. Prebereš vojni red na steni, studiraš kljuko, kamor bi obesil klobuk, nato ponudiš slugi cigareto, ne iz usmiljenja, ampak Bog ve iz kakšne zahrbtnosti miali—znatraj pogovor in smeh—ti gledaš na uro, da nikoli ne vidiš, koliko da prav za prav kaže—nato prihitijo oblastniki burne iz pisarne, za tvoj ponižni poklon ti vrne suhi, uradni "precej" in izgine. In ko se ta "precej" vleče v večnost, ni čuda, da začneš obupan ponavljati: "Da bi čedo očetovo pasel..."

Ali se drugim godi drugače? Le pogledajte jih na ulici, kjer so napisali: Notar, Odvetnik itd. Iz krčme so prišli ženini in nevesta, oče in še stric povrhu. Ljutomerce jim sije z lic, glasni so da je kaj. Pa se bližajo pisarni, glasnost upada, začne šepetati, nazadnje si samo še pomeljujejo in dobro dolgo se obotavljajo, preden najpogumnejši prime za kljuko.

In če sedim sam v pisarni... Naključje se vesela vrzel pri delu. V duši se porodi misel. Iz misli osnujem stavek, ki bi, u-

tegnili biti branja vredni. Naenkrat: tok-tok-tok! K pisalni ku sede človek, ki mi popiše čevlje svoje babice, našteje vso žlahto pet kolenov nazaj, obere ljudi, ki jih nisem nikoli videl in jih nikoli ne bom, in nazadnje pove, da bi bilo zelo koristno zanj, če bi se mu s podpisom zlagal na zlagano izpričevalo. Ko se ga odkrižaš, ni ne dobre misli in ni lepega stavka več.

To je pisarna. Greh bi bil, če bi mučil ljudi še s tem, da bi o njej pisaril.

Ker je pa Bog usmiljen, zato pošilja v pisarno tudi ljudi, ki ne pridejo zaradi pisarne, ampak kar tako. Taki so res božje usmiljenji.

MURČKI

Obstal je za vrati, kamor sem se od naglega dela le površno ozrl. Bil je raztrgan; od hlač mu je visela široka zaplata. Z roko se je opiral na palico, prelomljeni prekli podobno.

Sama od sebe mi je segla roka v miznico. Toda človek za vrati je ugenil, kaj to pomeni, in je izpregovoril:

"Nisem prišel zato. Dovolite, da sedem."

Šepajoč je pristopil k pisalni-

ku in sedel, preden sem izgovoril besedico. Za hip sva posele čisto tiho in se zazrla drug drugemu v oči. Od neznanca je dehnil vame duh po listju in preperlem lesu. Po obleki so bile tuintam suhe iglice od vrese.

"Kaj mi boste povedali, prijatelj?" sem ga ogovoril in se mu čudil. Duh, ki je napolnil vso sobo, je razodeval, da prenočuje Bog zna kje v stelji, morda v hlevu. Ko je sedel, si je popravil suknjič in ga skušal zapeti prav pod vratom (ko bi imel gumb, seveda), da bi sra-

QUIT YOUR SKIDDING

Avoid making a quick stop in front of another vehicle. A rear-end collision may result.

mežljivo skril gole prsi. Opazil sem, da je brez srajce. Zavoljo tega me je njegov obraz spravil popolnoma s tira. Bled je bil in nežen. Iz oči mu je sevalo dokaj lokavosti, a zaeno so se te oči poredno smehtale. Poznati je bilo, da je bil ves vesel moje zadrege ob tem nasprotju med obleko in obrazom. "Obiskat sem Vas prišel. Ali me ne poznate?" In tedaj so mu zatrepale v rahlem smehu tudi ustnice.

"Ne poznam Vas. Morda ste bili kdaj moj učenec?"

"Nisem bil."

"Pa kje sva bila skupaj?"

"Še nikjer."

"Kako naj Vas torej poznam?"

"Jaz sem Radko Slana."

"Radko... Radko... Veliko ljudi je takega pisanja."

"Že res. Toda ali se ne spominjate hiše mojega očeta, ko ste službovali pri nas—v naši župniji?"

"Tega sin da ste Vi? Ni mogoče."

"Prepričajte se!"

Potegnil je iz žepa dokazila, ki niso bila umazana in posvaljkana, kot so dokumenti vagabundov.

"No, ali me sedaj poznate?"

"Tudi še ne."

"Po licu ne, to verjamem. Toda drugače, recimo po pripovedovanju."

(Dalje prihodnjič.)

Razni mali oglasi

SEWING MACHINES OPERATORS

to work full or part time, no experience necessary. Good pay - Steady work.—Apply: STATE SANITARY SUPPLY CO., 3356 38th St.—Yards 7300.

FARMA NA PRODAJ
LEPA PRILIKA ZA ROJAKE

kateri se želi nastaniti v solnčni Floridi, na prodaj je dva akra zemlje, 6 sobna hiša, kopalnica, električna pumpa, lov na divjačino in ribolov blizu morja. Ženska sama ne morem opravljati dela. Ne zamudite te prilike. Za pojasnila pišite na naslov:

JOSEPHINE CYPRO,
R. F. D. 1—Box
New Smyrna Beach, Fla.
(Adv.)

FIRST PHOTO OF PORTABLE BRITISH SEADROME

FROM THE BRITISH LIST OF SECRET WAR INVENTIONS that helped beat the Nazis comes the "Lily", a portable seadrome invented by R. M. Hamilton. It is made up of a number of buoyant cans with hexagonal surfaces. They are linked together, in a controller manner, so that they can give in any direction with the motion of the sea, and yet remain rigid enough to take the heavy weight of planes. British official photo.

Razni mali oglasi

ASSEMBLERS

Exper. not necessary. Good pay. Light, clean work, 48 hrs week. Overtime. Nice business, close to Diversey bus & Pulaski rd. streetcar. EXCEL MOVIE PRODUCTS 4234 W. Drummond Place

MIDDLE AGED WOMAN

for general housework. Light cooking. Good hours. Stay or go. \$30 week 1114 Ardmore E. NEWATER 6417

NURSEMAID

Hotel apt. 1 child. Doctor's home. Stay some nites. Good salary. DIVERSEY 0510

HOUSEKEEPING DEPT.

Maids and housemen Ask for housekeeper CONGRESS HOTEL 500 S. Michigan Ave.

YOUNG WOMAN

for Mailing Room and general Office work

PRICE WATERHOUSE & CO. 33 N. La Salle Street FRANKLIN 8080

METAL SPINNERS

Steady work Good pay HEBNICO INC. 1215 W. Fullerton Ave.

AUTOMATIC SPRING COILERS

Steady work - Good pay INDUSTRIAL SPRING CO. 162 North Wells Street

MEN FOR LIGHT FACTORY WORK

to start as apprentice and work up. 72½ an hour to begin STEADY WORK - GOOD PAY DEARBORN GLASS CO. 2414 W. 21st St.—MON. 9600

AUTO WANTED

Moving out of town Desperate need for a good car Pay very high price VINCENNES 3901

MEN

NEEDED

FOR 1ST AND 2ND SHIFTS Hourly rate 80c plus 5c per hour —2nd Shift Premium

No Experience necessary—We Train You

Plenty of overtime

APPLY NOW

UNITED WALLPAPER CO., Inc.

3330 FILLMORE ST. Nevada 7800

GIRLS

For

LIGHT ASSEMBLY WORK COIL WINDING WIRING and SOLDERING Experience not necessary We will teach you—Good pay Free Insurance and Hospitalization

Apply

D X RADIO PRODUCTS CO. 1200 N. CLAREMONT AVE.

Razni mali oglasi

DESIGNER—ENGINEER

experienced on sheet metal cabinets also TOOL & DIE MAKERS on medium work; needn't be highly skilled; excellent working conditions Steady employment. LENNOX MFG. CO., 5000 S. Halsted St.

WOMAN

FOR GENERAL HOUSEWORK AND COOKING Stay. \$25 per week Call DORCHESTER 5820

TOOL & DIE MAKERS

TOP MEN TOP WAGES WM. D. GIBSON CO. (DIV.) 1800 Clybourn Avenue

ORDER FILLERS

Company Cafeteria Merchandise at wholesale BUTLER BROS. 426 W. Randolph

MAN

For Mechanical Work

Good working conditions LAWRENCE and CLARK ST. neighborhood Call Ardmore 2249

STOCK BILLER

No experience necessary GOOD PAY STEADY WORK

DECORATORS SUPPLY CO. 2601 So. Peoria St. VICTORY 5211

V Prosveti so dnevna svetovna in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

MACHINE OPERATORS - ASSEMBLY LINE OPERATORS LABORERS

MANUFACTURING STEEL CONTAINERS Apply—Employment Office, between 9 & 4 Monday thru Friday INLAND STEEL CONTAINER CO. 6532 SO. MENARD AVE.

WOMEN

BENCH SORTING—1ST AND 2ND SHIFTS 10% BONUS FOR NIGHT WORK PERMANENT JOB • PLEASANT WORKING CONDITIONS

PHEOLL MFG. CO.

5700 W. ROOSEVELT RD.

Kadar želite dobre raznovrstne pijače, oglasite se pri: METROPOLITAN LIQUOR CO., INC. Exclusive Distributors for SCHENLEY and MAJOR BRANDS EDWIN L. TOSCH, 8609 Milwaukee Ave.—Bluemound 8001 Phone Day 1812 • 325-335 E. Erie St., Milwaukee 1, Wis.

MEN

URGENTLY NEEDED

DIE MAKERS

Several expert Die Makers thoroughly familiar with high grade progressive type tools.

MACHINISTS

High grade machinists, capable of constructing new machinery, overhauling and rebuilding machines such as Auto-Screw, Milling Lathes, and Grinders.

ENGINE LATHE OPERATORS

Tool room experience and able to work to close tolerances on moulding dies, form tools, work gages, and etc. Understanding of intricate assembly blueprints essential.

MILLING MACHINE OPERATORS

For tool room work. Must be able to maintain close tolerances on ligs and fixtures, punches and dies, moulding die and die cast die details.

SURFACE GRINDER OPERATORS

Precision surface grinder operators, capable of grinding intricate forms on split dies, gages, and form tools to a close tolerance from tool drawings. Must have a working knowledge of shop trigonometry and use of precision measuring equipment.

CYLINDRICAL GRINDER OPERATORS

Highly experienced precision cylindrical grinder operators internal and external, capable of grinding high grade form tools, dies and gages to close tolerance. Familiar with intricate blueprints.

DIE CAST AND MOULDING DIE MAKERS

Qualified to do expert moulding dies and die cast work of the highest caliber. Experience is of the utmost importance.

WESTERN ELECTRIC

23RD PLACE & CICERO AVENUE